

УДК 37.111.11

Гуманістичні тенденції дошкільної освіти в Японії: теоретико-методологічне дослідження

Л.Г. ТАРАБАСОВА

Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, м.Дніпропетровськ, Україна

Авторське резюме

Досліджується японська система виховання дітей дошкільного віку, побудована на національних цінностях таких як: повага до старших, уміння розуміти іншу людину, підкорятися загальним правилам, бути толерантним.

Головний акцент в освітній стратегії Японії робиться на самоцінності кожної дитини, незалежно від її характеристик та здібностей. Повага до людини, її суб'єктивності пронизує всю життєдіяльність японців, починаючи з дошкільного віку, і є основним принципом освіти. Гуманістичний принцип освіти в Японії проголошує: «Необдарованих дітей немає!». Мета навчання в японській освіті більш виховна ніж освітня, реалізується в ідеї «кокоро», що в перекладі з японської означає: серце, душа, розум, гуманізм. До змісту поняття «кокоро» включаються: повага до людей і тварин, симпатія і великодушне ставлення до інших людей, пошук істини, здатність відчувати прекрасне та високе, володіти самоконтролем, берегти природу, робити внесок у розвиток суспільства. Цей принцип пронизує зміст усіх програм, предметів та повсякденне життя. Основними цілями дошкільного виховання японські педагоги визначають: виховання як благо для дитини.

Ключові слова: групові цінності, ціннісне орієнтування, гармонійний розвиток, «кокоро», компроміс.

Humanist trends preschool education in Japan: theoretical and methodological research

L.G. TARABASOVA

Dnepropetrovsk regional Institute of postgraduate pedagogical education, Dnepropetrovsk, Ukraine

Abstract

Probed the Japanese system of education of children of preschool age, built on national values such as, is probed: respect to the elders, ability to understand other man, submit general rules, to be tolerant.

The main focus of the educational strategy in Japan is on the intrinsic value of every child, regardless of the AI characteristics and abilities. Respect for human subjectivity permeates its entire livelihoods Japanese, from pre-school age, and is the fundamental principle of education. Humanistic principles of education in Japan declares: «untalented children there!». The purpose of education in the Japanese education more educational than education is implemented in the idea of «kokoro», which translated from Japanese means: heart, soul, mind, humanity. Contents concept of «kokoro» include: respect for people and animals, sympathy and generous attitude towards others, the search for truth, the ability to feel a great and high, have self-control, protect nature, to contribute to society. This principle permeates the content of all programs, objects, and daily life. The main objectives of pre-school Japanese teachers determine: training as a benefit for the child.

Key words: group values, valued orientation, harmonic development, «kokoro», compromise.

Постановка проблеми. Сучасна Японія – це унікальна і для багатьох людей незрозуміла країна з економікою високих технологій та прогресу, яку називають «японським дивом».

У її конкурентоспроможності, серед інших розвинених країн світу, безперечно роль відіграє високий ступінь набуття знань. Специфіка японської системи освіти зумовлена національними особливостями соціально-економічної і культурної природи японців. Освіта в Японії – це культ, підтримуваний родиною, суспільством і державою. З дитинства японці постійно й інтенсивно вчаться.

Осмілюючи процеси, що відбуваються в сучасній Японії, з позиції занурення в соціокультурний контекст її власної і всесвітньої історії, ми виходимо на дві складно переплетені між собою реальності. З одного боку, японці © Л.Г. Тарабасова, 2015

славляться своїм умінням запозичувати чужі досягнення. Оригінальні розробки, нові форми організації виробництва й навчальної діяльності, створені в інших країнах, нерідко знаходять широке застосування в Японії набагато раніше, аніж у себе на батьківщині. Але з іншого боку, запозичені зовнішні форми наповнюються своїм національним змістом, що дозволяє досягти феноменальних результатів.

Основним завданням політики японської держави у сфері освіти стало виховання і навчання творчої, неординарно мислячої, гармонійної й духовно розвиненої особистості, здатної діяти в різноманітно-консолідованих суспільних і державних структурах.

Аналіз досліджень і публікацій. Питаннями вивчення системи дошкільної освіти в Японії займаються Білецька С., Білик О., Зиков М.,

Біла І., Парамонова Л., Протасова Є., Ладанов І., Пронніков В.

Мета дослідження. Розкриття теоретико-методологічних засад дошкільної освіти Японії.

Виклад основного матеріалу. Велика увага приділяється в Японії дошкільній освіті, адже відповідно до тверджень психологів, до 7 років людина одержує 70% знань й тільки 30% - за все подальше життя. У дитинстві закладається вміння дитини контактувати з іншими людьми, а це в японському суспільстві, котре в першу чергу зорієнтоване на цінності колективу, є дуже важливою особливістю.

Дошкільна освіта традиційно починається у родині. Взаємодії з іншими людьми дітки навчаються у власній родині, спостерігаючи за своїми батьками, однак практика залучення дітей до групових цінностей здійснюється в дитячих садках і школах. Японські вихователі, навчаючи дітей взаємодії, формують їх у маленькі групи, що є найважливішою відмінною рисою організації дошкільного виховання.

В освітній стратегії держави головний акцент робиться на тому, що кожна дитина цінна сама по собі, незалежно від її характеристик та здібностей. Висока якість життя японців має в своїй основі надзвичайний статус освіти, побудованої за принципом гуманізму та дитиноцентризму. Повага до людини, її суб'єктивності пронизує всю життєдіяльність японців, починаючи з дошкільного віку, і є основним принципом освіти. Гуманістичний принцип освіти в Японії проголошує: «Необдарованих дітей немає!»

Широковідомий як у Японії, так і в усьому світі метод С. Судзукі навчання гри на скрипці можна сформулювати так: почати навчання якомога раніше і займатися якнайбільше з мудрими педагогами. За дотримання цих правил, – зазначав С. Судзукі, – талант буде притаманний усім дітям. «На кожному живому дереві з'являться бруньки і чудові квіти – так визначено природою. Кожна людина має дотримуватися законів природи й приносити плоди!», казав цей мудрий педагог [5].

Він виявив, що різниця між здібними та нездібними дітьми дуже велика в старших класах і тому вирішив спробувати займатися з дітьми більш молодшого віку, а потім з самими маленькими, поступово знижуючи вік дітей, яких навчав. Він вірив, що кожна дитина здатна до навчання, музика – не таїнство, а музичні таланти є в багатьох. І головне: як будь-які здібності, їх можна розвинути. За умови правильного підходу кожна дитина може навчитися розуміти музику і виконувати музичні твори. Ця ідея зародилася у нього в 1931 р. і лягла в основу створеної ним методики музичної освіти дітей – «Виховання талантів» [2].

За цією методикою музичну освіту варто починати з раннього віку радить С. Судзукі. Саме в цей період відбувається засвоєння рідної мови, а значить слух, голос і мозок дитини налаштову-

ні на те, щоб вбирати і копіювати. Тому в основу свого методу С. Судзукі ставить асоціювання з процесом дитячого сприймання материнської мови. Малі діти здатні розрізнити й відтворювати найтонші нюанси усного мовлення. Він довів, що малюк точно так само може впізнавати і розрізнити музичні звуки. Для цього необхідне постійне слухання. Тому з самого народження дитини варто пропонувати слухати певні мелодії, використовуючи їх як тло для дитячої життєдіяльності. Американські педагоги рекомендують починати навчання музики за методом Судзукі з 2-2,5, європейські – з 3-4 років.

Спочатку методика була розроблена тільки для скрипки, але на сьогодні існують методики також для фортепіано, альту, флейти, віолончелі, гітари. Методика «Виховання талантів» – це ціла філософія, що включає погляди на виховання і розвиток дитини. Коли мами запитували доктора Судзукі: «Чи вийде що-небудь з моєї дитини?», – він, як правило, відповідав: «Нічого». І коли бачив розчарування матері, додавав: «Він стане не чим-то, а прекрасною людиною». Не варто вимагати від дитини, щоб вона стала професійним музикантом. Людина з добрим і чистим серцем завжди знайде своє щастя. Єдина турбота батьків – виховати дитину чесною людиною, щоб в неї були чисті помисли і благородне серце. У своїй педагогічній діяльності С. Судзукі керувався правилом: «Спочатку – характер, а потім здібності». Він мріяв, перш за все, зростити добрих громадян своєї країни з найвищими моральними якостями [2].

Директор організації «Виховання талантів» та виконуючий обов'язки директора Асоціації раннього розвитку М. Ібука в своїй книзі «Після трьох уже пізно» пропонує змінити не зміст, а спосіб навчання дитини [3]. М. Ібука робить висновок, що здібності та характер людини не передбачені від народження, а в значній мірі формуються в певний період життя. Дослідження фізіології мозку, коли зв'язки між клітинами мозку формуються найактивніше (період від народження і до 3-х років, приблизно 70-80%) та дослідження дитячої психології показали, що ключ до розвитку розумових здібностей дитини – це його особистий досвід пізнання в перші три роки життя, тобто в період розвитку мозкових клітин [3].

На його думку головна мета раннього розвитку – це попередити появу нещасливих дітей. Дитині дають слухати хорошу музику та вчать грати на скрипці не для того, щоб виростити з неї видатного музиканта, а іноземній мові не для того, щоб виховати геніального лінгвіста і навіть не для того, щоб підготувати її в «хороший» дитячий садок чи початкову школу. Головне – розвинути в дитині її безмежні потенційні можливості, щоб більше стало радості в її житті та у світі [3].

Мозок дитини може вмістити безмежний обсяг інформації. Здатність засвоювати інформа-

цію значно вища у дитячого мозку, ніж у дорослої людини. Не треба боятися «перегодувати» дитячий мозок, який швидко засвоює знання, а коли відчуває, що переповнений, відключається і перестає сприймати нову інформацію. Нас повинно турбувати не те, що ми даємо дитині дуже багато інформації, а те, що її буває занадто мало, щоб повноцінно розвивати дитину.

Приблизно в три роки дитина здатна приймати самостійні рішення і саме в цей час виникає питання, як і чим зацікавити дитину. Малюк жадібно запам'ятовує те, що йому цікаво.

Тривалий час дітей дошкільного віку до 6 років прийнято було виховувати вдома, під наглядом матері, так як жінки в Японії не працювали. Ситуація змінюється в 70-х роках минулого століття замінні жінки стали найматися на роботу і багато батьків почали віддавати дітей п'ятирічок в дитячі садки з метою підготовки їх до школи.

Зараз 90% дітей від народження до броків відвідують дошкільні заклади різних типів. В Японії існують два основні типи дошкільних закладів: дитячі садки – йотіен, що працюють під контролем міністерства освіти та ясла-садки-хоікусьо, що підпорядковані міністерству охорони здоров'я та соціального захисту. В йотіен діти перебувають декілька годин, упродовж яких з дітьми проводять заняття з малювання, ручної праці, музики. Хоікусьо приймають дітей на цілий день. Основними завданнями дошкільного виховання є підготовка дітей до школи. Дітям викладають основи письма, лічби, читання, музичної освіти, прищеплюються навички ручної праці. Але в поняття підготовки до школи японці вкладають психологічну адаптацію дітей до майбутнього шкільного життя, до процесу навчання як форми колективної взаємодії, а тому в роботі з дітьми в дошкільних закладах використовуються ті ж прийоми та форми, що і в школі. Навчальний рік в Японії починається з 1 квітня, групи в дитячих садках називаються класами, діти звертаються до вихователя: «Учитель». В процесі життєдіяльності дітей навчають поведінці, прийомам спілкування, формують у них комунікативні навички [2].

Таким чином, педагоги створюють передумови для сприйняття дітьми знань, готують їх до дальшого навчання. Масове охоплення дітей дошкільними закладами обумовило необхідність вивчення проблем дошкільного виховання, створення сучасної теорії. З'явилась необхідність у розробці методик виховання та навчання, які б відповідали рівню розвитку суспільства та вимогам сьогодення.

Садки працюють відповідно до програми, що міститься в Законі «Про освіту». У японській освітній системі існує поняття «виховання», але не використовується сам термін. Замість нього вживають «ціннісна орієнтація». Тож і в програмі зазначено, що підготовка дошкільнят має на меті не цілеспрямоване виховання певних

рис характеру і стилю поведінки, а їх ціннісне орієнтування. А саме:

- підготовка дитини до групової життєдіяльності, активної комунікації з іншими при збереженні власної індивідуальності;
- гармонійний розвиток дитини, прищеплення навичок здорового, безпечного і щасливого життя;
- виховання законослухняної особистості;
- розвиток мовних навичок;
- стимулювання творчого інтересу до музики, гри і малювання.

Поряд з цим, перед педколективом ставляться наступні завдання:

- надання дітям допомоги у розвитку розумових і фізичних здібностей;
- прищеплення повсякденних необхідних звичок для здорового, безпечного та щасливого життя;
- створення умов для набуття дітьми досвіду життя в колективі;
- формування у дітей навичок самостійної діяльності;
- формування зачатків самостійності і внутрішньої самодисципліни, правильного розуміння співвідношення особистого і суспільного, адекватного ставлення до суспільних явищ. [4]

Такі програми є спільними і обов'язковими до виконання для всіх типів дитячих садків. [1]

Основною метою, що стоїть перед дитячим садком, є «розумовий розвиток дітей, зміцнення їх фізичного здоров'я, забезпечення сприятливої навколишньої атмосфери, в якій діти могли б почувати себе комфортно, безпечно і яка сприяла б розкриттю їх індивідуальних здібностей у повній мірі». Така загальна мета, яка ставиться перед усіма дитячими садками країни (розробкою виховної доктрини дошкільників в Японії займається Всеяпонський центр по координації діяльності дошкільної педагогіки). Ця спільна мета, у свою чергу, розпадається на цілком певні завдання, які стоять перед наставниками у вихованні дітей певного віку.

Так, основним завданням для найменших є пробудження впевненості в собі, своїх силах і придбання ними необхідних життєвих навичок шляхом навчання їх мові в сприятливій обстановці. В одnorічних дітей часто виникають «конфліктні» ситуації через іграшки. Однак навіть сварки є важливим елементом міжособистісних відносин, так як, на думку Масару Ібука (автора новітніх концепцій виховання і навчання дітей у ранньому віці), сварки важливі тому, що вони розвивають особисту ініціативу. Втручатися в сварки дітей - значить заважати розвитку інстинкту жити в колективі. Отже, вже на першому році спілкування у дітей намагаються виробити стабільні групові відносини, коли кожен може висловити своє критичне ставлення до того, що йому не подобається, вислухати пораду, осмислити реакцію товариша і т. д.

Відомо, що 2 роки - це такий вік, коли від-

бувається розвиток мовлення, в ігрових ситуаціях формуються основні рухові навички. Підсумки психологічних досліджень свідчать про те, що маніпуляція тісно корелює з інтелектом. Тому в цьому віці діти активно залучаються до маніпулятивної діяльності. Велика увага приділяється прикладній творчості: малюванню, аплікації, оригамі, ояторі (вміння плести з натягнутої на пальці тоненької мотузочки хитромудрі візерунки і вузлики). Такі заняття чудово розвивають дрібну моторику пальців рук, яка абсолютно необхідна японському школяреві для написання ієрогліфів.

Метою виховання триліток є інтенсифікація роботи з формування уявлень про обов'язки та їх розподілі шляхом різних ігрових ситуацій, що імітують різноманітні грані життя.

Чи не найбільш важливим інструментом виховання маленького японця є хоровий спів. Саме хоровий, так як виділяти окрему японську дитину з групи, за японськими мірками, вкрай непедагогічно. Дитячий хоровий спів - один з основних методів розвитку почуття єдності з колективом, і тому він відіграє таку велику роль у вихованні повноцінного члена майбутнього японського суспільства.

Чотирирічних дітей навчають відрізняти добре від злого, бути оптимістами.

П'ятирічні діти виховуються під девізом: «Кожен може стати лідером!». Для цього перед дітьми висуваються вимоги, які є обов'язковими до виконання: самому себе обслуговувати, бути невибагливим у їжі, самостійно складати плани діяльності і виконувати їх дружно й весело.

Нісіно Маюмі (доктор педагогіки, науковий співробітник Державного інституту педагогічних досліджень при Міністерстві освіти Японії) розповідає, що «у японців поняття філософії освіти, виховання, формування людини найтіснішим чином пов'язані між собою».

Великого значення набула діяльність суспільної організації Всеяпонського товариства вивчення проблем дошкільного виховання (Хомонкен). Однією з проблем, яка стала в центрі уваги товариства, – проблема формування колективу дітей раннього віку. Японські педагоги розглядають виховання в колективі як основну умову демократичного виховання дітей. Дитячий колектив є моделлю суспільства. Вихователі цілеспрямовано формують таку систему стосунків, яка є зразком вільного суспільства [7].

Проблема колективу включає основні поняття сучасного буття, які визначені в демократичній конституції, як мир, демократія, народовладдя, права людини. Щоб підготувати дітей до життя та діяльності в умовах демократичного суспільства, необхідно впливати на розвиток взаємин дітей всередині групи і це треба починати з раннього віку – переконані автори книги «Як організувати колектив дошкільників» [7]. Дитячий колектив необхідно організовувати так щоб не лише індивідуальні здібності кожної ди-

тини отримали найбільш повне втілення, але й щоб кожна дитина незалежно від рівня розвитку, отримала досвід виконання будь-якої ролі в колективі однолітків.

На важливості виховання дошкільників наголошує Ікава Масакадзу і дані досліджень підтверджують, що саме в ранньому віці закладаються основи демократичного виховання.

Самостійність дитини як суб'єкта розвитку в прямій залежності від спрямованої діяльності вихователя та впливу колективу. Формуючи в дитині самостійність вихователь повинен вивести правильні методи керівництва та врахувати особливості колективу. Таким чином, самостійність – загальне поняття, яке існує в педагогіці та в тісному зв'язку з поняттям розвиток. Суть цього поняття – в самостійній діяльності дитини.

Особистість дитини, як суб'єкт життя, органічно вплітається в життя дорослих та формується під впливом усіх протиріч суспільства. Для самостійності дитини автономне життя колективу особливо значиме. Головна причина несамостійності сучасних дітей в тому, що втрачають здібність спілкування з друзями, не можуть бути автономними в колективі. А тому у вихованні дітей ясельного віку особливу увагу слід звертати на навчання спілкуванню. Мета виховання повинна передаватися дитині через майстерність педагога. Специфіка педагогічного впливу полягає в тому, що дитина не лише суб'єкт, що має свій внутрішній світ, але й об'єкт впливу педагогічної методики. А значить, зовнішній вплив (керівництво) стане ефективним тільки тоді, коли це буде в згоді з внутрішнім світом дитини. Таким чином можна буде досягти формування самостійності у дітей.

Своєю практикою формування колективу намагалися виховати у дітей наукове сприйняття світу повідомляє Х. Масайосі [7]. У своїх роздумах намагалися дати відповідь на питання, що таке істина, що треба більш за все цінувати та берегти, що для цього слід робити. Практика формування колективу була основою виховання наукового погляду на світ, підготовкою дітей до реального життя. Найважливішою умовою формування колективу вважали участь в діяльності всіх членів колективу. Всі діти повинні навчатися відчувати себе господарями, повноправними громадянами країни, яка живе за законами конституції, бути впевненими в собі. При формуванні групи ні одна дитина не повинна залишитися осторонь чи відчуженою дискримінацію, кожна повинна зайняти в групі своє місце.

Х. Міцуїо з колегами на практиці довела, що дітям не можна бути довгий час залежними від сильного. Колектив, який намаємося створити, – це не авторитарно керований вихователем колектив, але і не група приятелів, ніким не керована. Хататані вважає, що вихователь повинен «стояти на тій же підлозі, що й діти». Коли всі стоять на одній підлозі, дорослий, так

як він вище на зріст, бачить далі, може охоплювати поглядом більший простір. От цю роль і повинен виконувати вихователь [7].

Формування колективу вимагає наявності демократичних форм дошкільного виховання, утвердження демократичних цінностей – право на самовизначення особистості, розмежування особистого та суспільного, свобода думки, совісті, віросповідання, слова, повага прав на самостійність, не застосування сили та ін. Про все це слід піклуватися, виховуючи у дітей демократичне ставлення до цінностей. Важливо залишається тема внутрішньої незалежності дитини. Поняття «внутрішній контроль», «незалежність» часто поєднуємо з поняттям «самоуправління» та «автономія». Поважати внутрішню самостійність не означає всюдозволеність дитини. При відсутності керівництва діти починають засвоювати негативний вплив суспільства. Зовні це виглядає як самостійність, а насправді діти підпадають під вплив дітей – лідерів. Важливим є питання перебування в дошкільних закладах фізично неповноцінних дітей. Важливо діяти так, щоб не виокремлювати дітей-інвалідів. Якщо ці діти звикнуть постійно користуватися послугами інших, це не принесе користі їх розвитку. Ітога Кадзуо говорить: «Не світло людства – дітям-інвалідам, а дітей-інвалідів – світлу людства» [7]. Звичайно, інвалід потребує допомоги, але потрібно і від неповноцінних дітей як від рівноправних членів колективу вимагати допомоги здоровим дітям. В практиці дошкільного виховання слід, апелюючи до свідомості дітей, виховувати в них доброзичливе ставлення до неповноцінних людей.

Традиційно мета навчання в японській школі більше виховна, ніж освітня зазначає в своєму дослідженні І. Біла. Прийнято вважати, що набагато краще бути доброю людиною, ніж ученим. Ця мета реалізується в освіті в ідеї «кокоро», що в перекладі з японської означає: серце, душа, розум, гуманізм [2]. До змісту поняття «кокоро» включаються: повага до людей і тварин, симпатія і великодушне ставлення до інших людей, пошук істини, здатність відчувати прекрасне та високе, володіти самоконтролем, берегти природу, робити внесок у розвиток суспільства. Цей принцип пронизує зміст усіх програм, предметів та повсякденне життя. Усі компоненти освітньої системи (дошкільна, шкільна, вища освіта) взаємопов'язані та об'єднані єдиною метою – передати підростаючому поколінню традиційні моральні й культурні цінності

сучасного японського суспільства (колективізм, повага до людини та природи, прагнення до максимальної творчої самовіддачі).

Малюкам дозволяють усе, але в 5-6 років дитина потрапляє в дуже жорстоку систему правил та обмежень, які чітко декларують, як вчиняти в тій чи іншій ситуації. Не виконувати їх неможливо, оскільки так роблять усі і поводитися інакше означає «втратити обличчя», опинитися поза групою. «Всьому своє місце» – один з основних принципів японського світогляду, і діти засвоюють його з раннього віку. Обов'язковою складовою програми – заняття, присвячені роздумам і самокритиці, на яких діти обговорюють, що їм подобається і не подобається, згадують випадки своєї поганої поведінки, оцінюють якість виконання індивідуальних і групових завдань. Дітей навчають аналізувати конфлікти, які виникають у групі. Наголошується на вмінні уникати суперництва, оскільки перемога одного може означати «втрату обличчя» іншого. Найпродуктивніший спосіб розв'язання конфліктів, на думку японців, – компроміс. Кожна дитина має зрозуміти, що вона – одна з багатьох, тому думку іншого треба поважати.

У давній Конституції Японії було записано, що головне достоїнство громадянина – вміння уникати протиріч. Дітей навчають: «Не можна говорити тільки «ні», варто дотримуватися формули, «ні-ні-так». Кажучи «ні», завжди усміхайся: по-перше, тому, що японці спочатку бачать, а потім чують, а по-друге, серйозне «ні» вважається не дуже ввічливим» [7].

У навчальних закладах і вдома багато часу приділяється засвоєнню манер, ритуалів, важливих виразів, на які багата мова японців. Необхідний елемент японського етикету – уклін. Японці супроводжують укліном кожне «дякую», кланяються при зустрічі, перед їдою, при винесенні прапора, у відповідь на слова старшого тощо. У поєднанні давніх традицій із сучасними методиками виховання особистості – секрет успіху Японії [7].

Висновки. Втілюючи в життя демократичні принципи виховання, основними цілями дошкільного виховання японські педагоги визначають: виховання як благо для дитини, створення умов для вільного повноцінного становлення особистості, творчий розвиток індивідуальних здібностей, бережливе ставлення до кожної дитини, формування її неповторності, підготовка дітей до життя та діяльності в колективі як формі суспільного буття.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Андреев В.І. Система освіти в Японії. – М.: Національний інститут освіти, 1995. – С. 34-36.
2. Біла І. Гуманістичні тенденції освіти Японії [текст] // Дошкільне виховання. – 2011. № 6. – С. 11-16.
3. Ибука М. После трех уже поздно [Текст] / Масару Ибука ; [пер. с англ. - Н. Перовой]. - М.: Альпина нон-фикшн, 2011. - 224 с.
4. Офіційний сайт Міністерства освіти, культури, спорту і технологій Японії. – <http://www.mext.goip/>.
5. Судзуки С. Вращивание с любовью [Текст]: Классический подход к воспитанию талантов. / С. Судзуки; пер. с англ. Минск: ООО «Попурри», 2005. – 192 с.

6. Такіро Норі Фуока. Дошкільне виховання в Японії. – Токіо, 2009. – 190 с.
7. Хондзе М. Как организовать коллектив дошкольников [Текст] / М.Хондзе, Т.Сисидо, М.Исикава. - Пер. с япон. – М.: Педагогика, 1991. – 152 с.

Стаття надійшла до редакції 28.08.2014

REFERENCES:

1. *Andryeyev V.I.* Sy`stema osvity` v Yaponiyi (The education system in Japan). М.: *Nacional`ny`j insty`tut osvity`*, 1995. P. 34-36.
2. *Bila I.* Gumanisty`chni tendenciyi osvity` Yaponiyi (Humanistic education trends in Japan). *Doshkil`ne vy`xovannya*. 2011. № 6. P. 11-16.
3. *Ibuka M.* Posle treh uzhe pozdno (After Trejo already late). *Masaru Ibuka*. М.: *Alpina non-fikshn*, 2011. 224 p.
4. Oficijny`j sajt Ministerstva osvity`, kul`tury`, sportu i tehnologij Yaponiyi (The official website of the Ministry of Education, Culture, Sports and Technology of Japan). <http://www.mext.goip/>.
5. *Sudzuki S.* Vzaschivanie s lyubovyu [Tekst]: Klasicheskiy podhod k vospitaniyu talantov. (Cultivating a love [Text]: The classic approach to education talents). Minsk: *ООО «Popurri»*, 2005. 192 p.
6. Takiro Nori Fuoka. Doshkil`ne vy`xovannya v Yaponiyi (Takiro Nori Phuoc. Pre-school education in Japan). Tokio, 2009. 190 p.
7. *Hondze M.* Kak organizovat kolektiv doshkolnikov (How to organize a collective of preschoolers). М.: *Pedagogika*, 1991. 152 p.

Тарабасова Любов Гаврилівна – кандидат філософських наук, старший викладач
Дніпропетровський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Адреса: 49006, м. Дніпропетровськ, вул. Свердлова, 70

Tarabasova Lyubov Gavrylivna – PhD in philosophy, senior Lecturer
Dnepropetrovsk regional institute of postgraduate pedagogical education
Address: 70, Sverdlov Str., Dnipropetrovsk, 49006, Ukraine